

Τὰ τρικιάταρα καράβια,
Στὸν Ὠκεανὸν νὰ φέρουν
Τοὺς θαλασσογυριστῆδες,
Γκάπ κ' ἰ γκόπ και τὰ καΐκια
Καὶ προσμένουν καὶ ξηίδες.
Βάρκες θέν οἱ σφονγγαράδες
Καὶ ξυλάρμενα οἱ ψαράδες,
Περγαντήρια οἱ περιτῆδες
Νὰ διαβαίνουν χαλαστῆδες
Σὲ νησιά και πολιτείες.
Σπίτια νὰ πατοῦν κ' ἰ πύργους
και κονάκια κ' ἐκκλησίες.

Γκάπ και γκόπ, τὰ μαντολίνα
Θέλουν οἱ τραγουδιστάδες.
Τὰ λαούτα, τίς κινάρες.
Τὰ βιολιά, τοὺς ταμπούράδες,
Νὰ βοῶνε τους τίς κόρδες
Καὶ τὸ μέλι τοῦ σκοποῦ,
Στάλα, στάλα νὰ κυλάει.
Μέσα στήν ψυχὴ νὰ πάει,
Σὲ γιορτές και πανηγύρια,
Σὲ βαφτίσια και σὲ γάμους
Νὰ παραίνουμε νὰ παίζουν,
Τοὺς πολέμους νὰ ἱστοροῦν,
Τίς ἀγάπες νὰ λαλῶν,
Τοὺς χοροὺς νὰ συντροφεοῦν
Και νυφάδες νὰ χορεύουν.

Γκάπ και γκόπ, οἱ ξυλοκόποι
Καὶ πεθαίνουν οἱ ἀθροῦποι.
Κάσες θέν οἱ ἀφεντάδες,
Οἱ τρανοὶ κ' οἱ βασιλιάδες,
Κάσες θένε κ' οἱ ζητιάνοι
Κ' ὁ καθεὶς θενὰ πεθάνει.
Θέλουνε σταυροὺς τὰ μνήματα
Και κοντιὰ τὰ κεντηλέρια.
Νὰ φωτίζουν και νὰ δείχουν
Καὶ νὰ λέν βουβά :
Ἐδῶ βρίσκονται θαμμένοι
Τῆς Ζωῆς οἱ νικημένοι.
Ποὺ σὺν ὄνειρο μῆς νύχτας
Ἦρθαν κ' ἔφυγαν γοργά.
Ἐτσι μιά φορά κ' ἡμεῖς
Θὰ ταφοῦμε μὲς τῆ γῆς
Σάρκα και κορμὶ πεινῶνε
Τὰ σκουλήκια γιὰ νὰ φῶνε,
Γκάπ και γκόπ και τὰ δειντρά

Ἐχουν τελωμὸ κ' αὐτά,
Σὺν τοῦ ἀθροῦπους βογγοῦν,
Πέφτουνε και ξεφυχοῦν,
Γκάπ και γκόπ, οἱ δειντροκόποι,
Τῆς Ζωῆς οἱ στρατοκόποι.
Μπασιάνα 1908. Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΡΓΟ

Ἐπιτρέψατέ μου πάλε νὰ γράψω τίς ἐντύπωσές μου, ἐντύπωσες ἀπλοῦ θεατῆ γιὰ ἓνα ἔργο ρωμαϊκό ποὺ ἡ κριτικὴ δὲν τὸ ἐχτίμησε στήν πρεπούμενη ἀξία του, τουλάχιστο κατὰ τὴν ἰδέα μου· μήτ' ἐγὼ ἔχω τὴν ἀκαίτηση νὰ γράψω ἀληθινὴ κριτικὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χρηστομάνου, γιὰτὶ νομίζω πὼς εἶναι ἀπὸ κείνα ποὺ δύσκολα κρίνονται.

Ὁ Χρηστομάνος τὸ λέει σονάτα και χωρὶς νὰ ἐξετάσουμε κατὰ πόσο εἶναι δικαιολογημένη ἡ ἀντίληψη τοῦ συγγραφέα, ἡμεῖς θὰ τὴν παραδεχτοῦμε κ' ἔτσι θὰ βροῦμε στὸ δράμα μέσα τὰ συστατικά μιᾶς σονάτας δηλ. τὸ prelude τὸ adante και τὸ finale, μὲ τὰ τρία φιλιά μοιρασμένα σὲ τρεῖς πράξεις· τὸ φιλί τῆς παιδιαρίας τῆς ζήλειας, τὸ φιλί τῆς ζήλειας τῆς καμωμένης γυναίκας μὲς στήν ἀκμή της, και τὸ φιλί τῆς ἐτοιμοθάνατης.

Ἡ ζήλεια, ἡ ζήλεια ποὺ φυτρώνει μὲ τὴν ἀγάπη σὰ νᾶθελε νὰ τὴ φυλάξῃ και ποὺ καμμιά φορὰ μεγαλώνει τόσο ποὺ τὴν πνίγει, ἡ ζήλεια εἶναι τὸ θέμα τῆς σονάτας· πρέπει μάλιστα νὰ προστίσουμε πὼς τὸ θέμα εἶναι ὀλωσδιόλου εἰδικὸ, γιὰτὶ τὸ θέμα τῆς ζήλειας τὸ παίρνει μονάχα ἀπὸ τὴ γυναίκα ἀποψη· και ἡ μουσικὴ εἶναι σὰ λόγια τὰ ποιητικὰ τὰ γραμμένα ἀπάνου σὲ νότες φανταστικές, νότες χαρμόσυνες και λυπητερές, ἐνῶ τὰ φιλιά εἶναι ἓνα εἶδος leit-motiv τῆς μουσικῆς ποὺ σ' ὀλη τὴ σονάτα μέσα σπέρνουνε τὴ χαρὰ, τὴν ἀγάπη ἢ τὴ θλίψη και τὸ θάνατο.

Στὴν πρώτη πράξη—στὸ prelude—δύο κοριτσάκια, δύο μαθήτρες ποὺ ξέρουν κάτι περισσότερο ἀπ' ἔτι νομίζει ἡ δασκάλα τους (διαβάζουν μυθιστορήματα!) ἀφίνουν τὰ παρβενικά κρεβάτια τους, κατεβαίνουν τὴ σκάλα τοῦ κήπου κρυφὰ και κρυμμένες μέσα στὸ δροσερὸ και φεγγαρόλουστο κήπο ἀρχίζουνε κουβέντα· κουβεντούλα παιγνιδιάρικη και παιδιακίσια, τονισμένη σὲ νότες γλυκῆς, δροσερῆς και καμαρωμένης, γέλια γεμάτη, χαρῆς, μικροαισθη-

ματα, πειράγματα, χειρονομίες και φιλιά Ἐχουν ἓνα μυστικὸ και τὸ λένε και τὸ ξαναλένε· γιὰτὶ κ' οἱ δύο τους εἶδανε τὸν ἱππότη τους, τὸν ποθητὸ τῆς καρδιάς τους, ἐκείνου ποὺ τόσον κερὸ τώρα κάθε νύχτα ἡ μορφή ἐφτερούγιζε μὲς σ' ἄσπρα ὄνειρα τὰ τους· πὼς τὸν εἶδαν, τί εἶπ' ἐκεῖνος, τί εἶπ' ὁ Θεῖος, τί ἐμουρμούρισε ἡ δασκάλα, πὼς τίς ἐκοίταξε, πὼς τὰ μάτια του ἐμπλεχτήκαν στὰ δικά τους, ποιά ἐπροτίμησε, ποιά ἐφίλησε—γιὰτὶ ἐφίλησε κιόλας τὴ μιά.

Οἱ ἀνυπόμονοι στὸ Θεατρο βρίσκουνε πὼς ὁ διάλογος τῶν δύο κοριτσιῶν εἶναι μακρινός· ὅσο ὀλο και περιπέτειες θέλουν στὸ θεατρο, και νέα πρόσωπα και σκηνικά—ἄς πᾶνε στὸν κινηματογράφο! Ἐδῶ ὁ συγγραφέας ἤθελε νὰ μᾶς μπάσῃ μὲς στὴν ψυχικὴ κατάσταση τῶν κοριτσιῶν ἴσως λίγο κακοαναθρεμμένων, πῦναι και λίγο ζωηρά, ἀλλὰ και ἀθῶα, μὲ δύο κοριτσιῶν ποὺ ἡ νιότη τὰ συνεπαίρνει και ἡ φύση τὰ κυβερνᾷ. Ὁ χυμὸς τῆς ἀγάπης φουσκώνει τὰ στήθεια τους μὲς στὸ δροσερὸ και φεγγαρόλουστο κήπο. Τί θέλετε ἄλλο νὰ πῶναι παρὰ τὴν ἀγάπη τους;

Ἡ μιά φοβισιάρα, ἡ ἄλλη τολμηρότερη κ' οἱ δύο ἀθῶες κ' ἀνήξερες, δὲν κατλαβαίνουν ἀπὸ ζήλεια και περιμένουν τὸν πολυχαπημένο τὸν εὐελπί, ποὺ σὲ λίγο νά, και πχρυσιάζεται πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη μὲς στὰ κλαδιά, ἀγῶρι ποθητὸ και ὄνειρομένο. Καὶ τότες ἡ μιά ἢ προτιμημένη πάει θαρρετὰ κ' ἀνήξερα και λέει τὸν ἔρωτά της, τὸν παιδιακίσιον ἔρωτα ζυμωμένον μ' ἔτι, ἰδιόθασε στὰ μυθιστορήματα. Κ' ἡ ἄλλη χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ζηλεύει και κλαίει. Κ' ἰδῶ γίνεται μιά σκηνή, ἓνα τρίο θεατρικὸ μαστορεμένο μὲ φρέσκια ἀγάπη και χαρὰ ἀπὸ τὸνα μέρος, μὲ λαχτάρα και κλάψες ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ στὸ τέλος σφραγίζεται ὁ ἔρωτας τῆς μιᾶς μ' ἓνα φιλί, ἐνῶ ἡ ζήλεια τῆς ἄλλης σὺν τὴν ἠχώ ξεσπάει σὲ κλάμματα και τότες στέρνει κ' ἐκείνη ὀπίσω ἀπὸ τὰ δειντρά ἓνα φιλί, ἓνα κρυφὸ φιλί, τὸ πρῶτο ἄνομο φιλί.

Ἡ δεύτερη πράξη δείχνει ὀλη τὴν τέχνη τοῦ συγγραφέα—εἶναι τὸ adante τοῦ ἔργου· πρῶτα ἡ συζυγὴ εὐτυχία στὸ γυριστὸ ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ γάμου μὲ νότες χαρούμενες πλατεῖες και πεταχτές, ἐνῶ ἀνάμεσα σ' αὐτὲς ξεπετιοῦνται ἄλλες πχρτωνες, μισοκρυμμένες, λυπητερές ποὺ προλένε τὸ θάνατο τῆς Δόρας μὲ τὸ βῆχά της.

Σὲ λίγο ἡ ἀχρηπημένη τῆς φιλανδῆα ποὺ θοῆρει μέσα στὴν ψυχὴ της τὸν ἄνομο ἔρωτα ξεσκαπίζεται.

— Ἐξῆντα τρία σωστά!... Γραφτὸ μου εἶτανε νὰ τὰ ἰδῶ πάλε τὰ ἴδια ψάκια, μὰ λίγο πιὸ μικρὰ πὸ κείνα τὰ παιδιακίσια μου· εἶπα νὰν τὰ πᾶρω γιὰ νὰ δοκιμάσω γέρος, τουλάχιστο, τὴν οὐσία τους, σὰ δὲν εἶχανε τυχερὸς νὰ τὰ γευτῶ τότες!

— Τελί, δὲν ἔχει ὁ γιαντὴρ στίς ἱστορίες του!

— Δὲν πιστεύω νάχουνε καλὸ κρέας τὰ ψάκια σου....

— Σὺν τοῦ μπκαλιάρου μοιάζει, μοῦπανε· θὰ σὰς στείλω δα τὸ μεζέ σας κ' ἔγνοια σας!

Θαρρῶ πὼς ζυγώνουμε τὸ κανάλι.... βλέπω και φεύγουμε ἀπ' τὰ κρογιᾶλι....

Ὁ δρόμος ἀπ' τὸ Λουτρακί ὡς τὸ Κανάλι εἶναι ἄνω κάτω, ἐδῶ λακκοῦδες και παρέκει σωροὶ ἀπὸ λιθάκια, ὅπως εἶναι οἱ πιότεροι δρόμοι μᾶς στίς ἐπαρχίες· σὰ φυσοῦνε κείν' οἱ φουβροὶ ἀγέρηδες τοῦ Λουτρακίου, βλέπεις ἀπὸ μακριὰ νὰ σηκώνεται, σὰ σύφωνας, ἓνα σύννεφο και νὰ τρέχῃ σ' ὀλο τὸ δρόμο, πέρα πέρα, κρύβοντας γιὰ πολλὴ ὄρα ἔτι βρῆ μπροστά του. Ἡ Ἀθηναϊκὴ σκόνη μπροστά σὲ κείνη φαίνεται παιγνιδάκι! Ὁ δρόμος σ' ἀρκετὸ διάστημα ἔχει δίπλα του δεξιὰ τὴ θάλασσα, και ζερβά κάτι παλιοχώραφα, ποὺ και ποὺ κανέν' ἀμπελάκι ζαρωμένο, μὲ τὸ καλυδῶσιτό του. Ὅσο πρ-

χωράμε στὸ κανάλι, ὁ δρόμος γίνεται καπως καλῆτερος, πιὸ στενωτός μὰ εἶναι λίγο ἀνηφορικός· χάνουμε πιά τὴ θάλασσα κ' ἔχουμε δεξιὰ και ζερβά βουνὰ πὸ χῶματα, ἐπιχωματώσες, ποὺ λένε· σὺν κιντεῦουμε νὰ φτάσουμε στὸ κανάλι και φαίνεται ἀπὸ μακριὰ ἡ θάλασσα, σὺν ποτάμι, ἀρχίζει ἓνας κατήφορος ποὺ φέρνει ἴσια ἴσια στὸ πέρασμα, στὴ με γάλη σκεδιά ποὺ παίρνει ἀνθρώπους, ζῶα, κάρρη κ.τ.λ. και τὰ μεταφέρει στὴν πέρα μεριά τοῦ καναλιού. Τὸ κανάλι στὸ ἐμπαστὰ του εἶναι πλατύτερο, ἀνοίγεται, σηματοῖζεται σὰ στρουγγυλὸ λιμανάκι, κλεισμένο ζερβόδεξα μὲ μῶλο και φωτισμένο κ' ἀπ' τὸνα μέρος κ' ἀπ' τὸ ἄλλο μὲ χρωματιστὰ φανάκια, κόκκινο και πράσινο. Πιὸ μέσα στενεύει τὸ κανάλι και γίνεται μικρὸ, ποὺ τὰ μεγάλα βαπόρια δὲν μποροῦνε νὰ τὸ περάσουνε. Μεγάλα βουνά, μὲ τὸ μαχαῖρι, λές, κομμένα, τὸ κλείνουνε κ' ἀπ' τίς δύο μεριές, κάτι ἄγριο δίνοντάς του τὴ νύχτα· ψηλά, μὲς στὴ μέση, ἓνα γεφύρι σιδερόδρομου ζυγώνει τὰ δύο βουνὰ και πλέοντας κανεὶς θαρρεῖ πὼς θάκουμπήσουνε τὰ κατάρτια στὸ γεφύρι· κ' ἔμως εἶναι τόσο ψηλά! Τὰ πλάγια τοῦ καναλιού στὸ στενωτέρο μέρος εἶναι μολωμένα κ' ἔχουνε, ριζοβουνιά, ριζοβουνιά, στενὰ πλακοστρωμένα πεζοδρόμια· ἔτσι και μὲ

τὰ πόδια μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ περάσῃ ἀπὸ τὴ μια του ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. Τὴ νύχτα φωτίζεται μ' ἡλεκτρικὸ φῶς. Τέτοιο εἶναι, μὲ λίγα λόγια, τὸ Κανάλι τῆς Κόρινθος.

Ἡ ἄμαξα στάθηκε κεί σὲ μιά παραγκούλα, ποὺ μένουν τῆς σκεδιάς οἱ ἐργατες. Ἡ σκεδιά εἶναι, νὰ ποῦμε, κατὰ μεγάλο, τετράγωνο, πλατὺ, ἴσια, ποὺ κλείνεται δεξιὰ και ζερβά μὲ κάγκελλα μὰ μπρὸς και πίσω εἶναι λεύτερο. Καθὼς τὴν ἔχουν ἀραγμένη σύριζα στὴ στεριά, ἔρχεται ἴσια ἴσια μὲ τὸ δρόμο και μὲ πολλὴ εὐκολία οἱ ἄμαξες μπαίνουν και στέκονται πᾶνω της. Κόσμος ὀλοκλήρος βρέθηκε μαζί μὲ τους φίλους μας, κάρρα, λεωφορεῖα, γκιδούρια φορτωμένα, χῶρια καμιά τριανταριά πεζοῦς....

— Βρέ γιὰ τὸ Θεό! Μ' ὀλους αὐτοὺς θὰ τρέξει-δέψουμε; θαρρῶ δὲ εἶν' ὀλότελα ἀκίντυνο τὸ πρᾶμα—εἶπ' ἡ μάχη τοῦ Πάκνη, βλέποντας φοβισμένη κείνο τὸ σούσουρο....

— Ἄμ τί φόβος εἶναι, κερά μου! ἄλλες φορὲς βλέπεις πιότερο ἄσκη... μᾶς και θὰ παλαίψουμε μὲ φουρτόνα;—εἶπε κάποιος ἐργάτης, ποὺ ταχτοποιοῦσε τίς ἄμαξες, πὼς νὰ σταθοῦνε.

— Δὲν τὰ ξέρω γῶ αὐτὰ! Δὲν κάθουμαι πᾶνω στὴν ἄμαξα, θὰ κατεβῶ κάτω.... Μπᾶ! Ἐτσι νὰ

σε μιὰ σκηνή έρωτική ή Φαίδης τής λείπει την αγάπη του, ενώ εκείνη μόλις κρητιέται να μὴν τὸ πῆ με τὰ χείλια της, ἀλλὰ τὸ λείπει με τὴ στάση της. Κι ἀπάνου σὲ τέτοια τρομερὴ ζεμουστέρευση ἀνυποψίαστη ἡ Δόρα τοὺς πιάνει· ὅλα τὰ καταλαβαίνει. Κλαίει καὶ γελά. Μὰ θέλει νὰ βάλῃ τὸ χέρι στὴν πληγὴ τὴν ἀνοιχτή. Θέλει νὰ τοὺς δῇ να φιληθοῦν. Καὶ βεβαιωμένη πιά γιὰ τὸν έρωτὰ τους, ἀγριζοδικητικιά, λάγνα, παίρνει τὸ φιλὶ τοῦ ἀντρὸς της ἀπὸ τὰ χείλη τῆς ἀντιζήλου της. Νά, τὸ δεύτερο φιλὶ, τὸ φιλὶ τῆς γυναίκας τῆς ζηλότυπης, ποὺ κλεῖ τὴ δεύτερη πράξη.

Εἶπανε πὼς ὁ Χρηστομάνος τῶκλεψε ἀπὸ κάπου ἐκεῖνο τὸ φιλὶ· μπορεῖ· ἀλλὰ κ' ἐκεῖθε ποὺ τῶκλεψε, πικλε κλεμμένο εἶτανε ἀπὸ τὴ φύση. Τί μᾶς πειράζει ἡμᾶς· καὶ τίς λέξεις ποὺ μεταχειρίζεται, καὶ τίς φράσεις καὶ τὴν πλοκὴ καὶ τὴ θεατρικὴ ἐπιστήμη, βέβαια πὼς ὁ Χρηστομάνος τὶς ἐκλεψε ἀπὸ ἄλλους (ἐποῦ μιλάμε σὰ Ρωμιοί). Μὰ κι ὅλοι μᾶς ἐκλίψαμε εἶτσι τὴν ἀνατροφὴ μᾶς, καὶ μόνο ὁ Ὑπεράνθρωπος, ποὺ ἀπὸ κανένανε δὲ θὰ κλέψῃ τίποτα, δὲν ἀνακαλύφθηκε ἀκόμη.

Νά τώρα καὶ ἡ τρίτη πράξη: Εἶναι τὸ φινάλε εἶναι ὁ θάνατος καὶ ἡ ἐκδίκηση. Μὲ νότες μονότονες καὶ λυπητερές φαίνεται ἡ ἀρρώστεια καὶ ἡ ἀπελπισία, ὁ Χάρος τριγυρίζει στὸ σπίτι, σὲ λίγο ἡ νεκρώσιμη καρπάνια θὰ κλάψῃ τὴ ζωὴ τῆς Δόρας. Τὸ ξέρι ἐκεῖνη, ἀπὸ τὸ γιατρὸ ἔκουσε τὴν καταδίκη της· καὶ τώρα, σὲ μιὰν ἀναλαμπὴ ζωῆς, σπαράζει ἡ ψυχὴ της· τὸ λογιό της συμμαζεύεται ὅλο σὲ μιὰ ἰδέα, πὼς νὰ πιτύχῃ ὁ ἄντρας της, ὁ ἀγαπημένος της, ὁ ζηλευτός, νὰ μὴν παντρευτῇ με τὴν φιλενάδα της. Ἡ Ζήλεια της θέλει νὰ νικήσῃ τὸ θάνατο. Μὴ ἀγωνία ζομολογᾷ τὸν ἄντρα της, ζομολογᾷ τὴ Διάνα, βεβαιώνεται γιὰ τὴν ἀγάπη τους, κάνει πὼς δὲν καταλαβαίνει· τοὺς βάζει νὰ φιληθοῦν, κ' ἐκεῖ πούν' ἀγκαλιασμένοι σκοτώνεται στεφανωμένη με ἄσπρα ρόδα. Ἡ πιστολιά ποὺ πῆρε τὴ ζωὴ τῆς Δόρας χωρίζει τοὺς ἄλλους δύο γιὰ πάντα, τὴ στιγμή ποὺ οἱ καρδιές τους ἐλαχτάρησαν ἀπὸ πόθους καὶ ζήλια. Καὶ τὸ τρίτο καὶ τελευταῖο φιλὶ, εἶναι τὸ ἐκδιητικὸ φιλὶ τῆς γυναίκειας Ζήλειας.

Τὸ ἔργο τοῦ Χρηστομάνου εἶναι γραμμένο με μιὰ τέχνη λεπτὴ ποὺ μονάχα καρδιὰ γυναικεία μπορεῖ καλὰ καλὰ νὰ νοιώσῃ. Εἶναι κέντημα δαντέλλας ἐκλεκτῆς καὶ σπάνιας ποὺ ὁ καθένας θαμάζει δὲταν τὴ βλέπει στὴ σκηνή, μὰ ποὺ γιὰ νὰ τὴν κα-

ταλάβῃ χρειάζονται μάτια μαθημένα ἀπὸ ἐκζητημένη καὶ αἰθέρια ὁμορφιά. Τότες μονάχα ἡ ψυχὴ μᾶς συνεπαίρνεται ἀπὸ τὴ φανταχτερὴ μουσική, ποὺ με νότες χαρμόσυνες καὶ λυπητερές δηγιέται ὅλη τὴ γυναικεία Ζήλεια.

Καὶ μεῖς χωρὶς νὰ χυθούμε τὴν ἀπαίτηση νὰ καταλαβαίνουμε καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, μένουμε μαγεμμένοι, χωρὶς νὰ ξέρομε τί νὰ θαμάσουμε περισσότερο, τὴν τέχνη τοῦ συγγραφέα ἢ τὴ λεπτὴ ἐμπνευση.

ΟΥΝΤΙΣ

ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

Ἄπ' τὶς ἐφημερίδες μαθαίνω πὼς μερικοὶ σοφτάδες στὴν Πόλη τοιχοκολλήσανε στοὺς δρόμους γιὰφτάδες (προκηρύξεις) ἐναντίον τοῦ Σειχουλίσλαμη, γιατί, λέγουν οἱ σοφολογιώτατοι, θέλει νὰ με ταφράσῃ τούρκικα τὸ Κοράνι ποὺ νὰ τὸ νοιώθῃ καὶ ὁ λαός.

Ὁ σοφτάς εἶναι σὰν νὰ ποῦμε μωκαμεθανὸς φοιτητής: Ὁ Σειχουλίσλαμης εἶναι θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ μουσουλμανισμοῦ, πατριάρχης, ὅπως θὰ λέγαμε ἡμεῖς. Τέλος τὸ Κοράνι γιὰ τοὺς μωκαμεθανούς εἶνε ὅ,τι γιὰ μᾶς τὸ Εὐαγγέλιο. Προσέξτε τώρα μιὰν ἐνέλιπστη ἀνζλογία ποὺ βγάζω.

Στὰ 1902 ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἑλλάδος νόμισε πὼς κι ὁ λαὸς εἶχε δικαίωμα νὰ νοιώσῃ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ δὲν ἐναντιώθηκε σὲ μιὰ μετάφραση σὲ ἀπλή γλῶσσα. Σηκώθηκαν ὅμως στὸ πόδι οἱ Ἕλληνες σοφτάδες, οἱ φοιτητὲς· δηλαδὴ, καὶ αἰματοκύληταν τὸν κόσμο.

Ἐκεῖνο ποὺ ἐκαμαν' τότε στὴν Ἀθήνα οἱ σοφτάδες τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, κάμουν σήμερα οἱ σοφτάδες τῶν μενδρεσέδων στὴν Πόλη. Σοφτάδες καὶ σοφτάδες τὸ ἴδιο πράμα, με τὴν ἀσημαντὴ διαφορὰ ποὺ ἐκεῖνοι ἐκεῖ εἶταν ἀπερίτμητοι καὶ αὐτοὶ ἰδῶ εἶναι ἐπεριτετμημένοι τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας. Ὅ,τι τύφλα δηλαδὴ ὅ,τι μούντζα.

(Ἀπὸ τὸν «Κόπανο» τῆς Σμύρνης).

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα ἀρ. 8.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες ἀρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ἀρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 ἀρ. τὴν τριμηνία) συντρομίες.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίοςκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὰ ζιζλιωπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ρωμιοὶ καὶ Βούλγαροι παλάδες—Οἱ κληρονόμοι τοῦ Μιγάλου Ἀλεξάνδρου—Ἄκυρος—Ἐνας ἐθνικὸς καημὸς—Οἱ μαλλιαρῆζοντες—Μιὰ φιλικιὰ σύσταση.

ΕΞΟΧΑ τῆσθρα ποὺ δημοσιεύει τώρα τελευταία ὁ κ. Φρ. Βιβλίου γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Πόλης στὴν «Ἀκρόπολη». Ὅντε κερύβει τίς πληγές μας, ὅντε χαδεύει τίς ἀδυναμίες μας. Γυμνὰ μᾶς τὰ παρουσιάζει τὰ πράματα καὶ ἔσπερα τὴ βορνοφωτᾷ τὴν Ἀλήθεια—καὶ μᾶς κάνει νὰ πονᾶμε, μερικὸς φορὲς καὶ νὰ ντροπέμαστε γιὰ τὰ χάλια μας, μὰ τόσο τὸ καλύτερο, ἀφοῦ μοναχὶ ἀκούγοντας τὴν ἀλήθεια θὰ μπορέσουμε νὰ ζυτηήσουμε μιὰ μέρα καὶ νὰ δουλέψουμε ἀθροωνώτερα καὶ ἐθνικώτερα.

Στὴν Πόλη (λέει ὁ κ. Βιβλίου στὸ ἄρθρο του τῆς Τετάρτης) ἔλαρχει ἡ μεγάλη Βουλγαρικὴ ἱερατικὴ σχολὴ με 250 μαθητῆς· ὅλοι αὐτοί, ἡμᾶ τελώσανε τίς σπουδές τους ἔχουν φέση ἔτοιμη, στέλνονται στὴ Μακεδονία, ἐνῶ οἱ δικοὶ μᾶς πετιοῦνται στοὺς δρόμους ἔρημοι κι ἀπροστάτευτοι. Ἀπὸ τὴ δικὴ μας ἱερατικὴ σχολὴ βγαίνουν σχολαστικοὶ παλάδες, με τὸ περιφρημὸ ἡπαιδευτικὸ μας σύστημα, ἐνῶ ἀπὸ τὴ Βουλγαρικὴ σχολὴ βγαίνουν πατριῶτες καὶ ἱεραπόστολοι τῆς Βουλγαρικῆς Ἰδέας.

Διαβάζοντας κανεὶς τῆσθρα τοῦ κ. Βιβλίου πᾶει νὰ πιστέψει καὶ νὰν τὸ φωνάζει κιάλας, με κίντυνε νὰ τὸν ποῦνε καὶ προδότη, πὼς δὲ θὰ ζημιωθοῦμε καθόλου ἐν ἀρχιήσουμε νὰ μιμώμαστε σὲ μερικὰ πράματα τοῦ Βουλγάρου.

ΔΥΟ ἀξιοσέβαστοι κύριοι ἐνδεδιόντες προχίτες τὸ βράδι τὴν ὁδὸ Προστατείου τὰ λέγανε σὰν καλοὶ Ρωμιοί. Ἦως γιὰ νὰ νοιώθῃ ἡ δρεζὴ τους περισσότερο.

κανοῦνε τᾶλογα τρέχουμε νὰ βροῦμε τὸν πάτο τοῦ καναλιού!

— Πὼς τὸ κάνεις, χριστιανή, νὰ μάψης μοναχό, ὕστερα πὸ τόσω χρονῶ φιλιὰ: κάτσε δὲ κοντὰ μου, μὰζὶ νὰ πεθάνουμε! Νὰ κατεβῶ, ξέρεις, ἐγὼ καὶ νὰνεβῶ ξανά θέλω βασιλικὰ ἔξοδα! μουρμυρίζ' ὁ γιατρὸς κλαψικακα καὶ τὰ παιδιὰ σκάσανε στὰ γέλια!

— Δὲν εἶναι γιὰ χωρατὰ, γιατρέ, αὐτὰ τὰ πράματα!

— Οὐφ! οὔτε ψητὴ πιά δὲν πρῶγσαι, οὔτε βραστή! Ὅλα τραγικὰ τὰ κάνεις, ὅλα τὰ παίρνεις στὸ σπουδαῖο!

— Νά! γὼ δὲ φοβᾶμαι, κύρ γιατρέ, δὲς με πὼς στέκουμαι! φώναξ' ἡ Μαριώ, δίπλα στὸν ἀμμάξο κορδαμένη.

— Καλέ δὲ θυμωσαι, γιατρέ, τί γράφανε τίς προάλλες οἱ φημερίδες; Κάνε μου τὴ χάρη, ἀμμάξο, καὶ κατεβῶ νὰ κρατᾶς τᾶλογα... Δὲν τῶχω σκοπὸ νὰ πνιγῶ μὰζὶ μ' ἕνα κολασμένο!

— Καλά, καλά! Θὰ σ' τὸ πληρώσω!

Πάνου στὶς κουβέντες ξεκίνησ' ἡ σκεδία σιγὰ σιγὰ, σὰ χελῶνα. Δυὸ τρεῖς ἐργάτες, γέροι θαλασσόλυκοι, τραβούσανε μιὰ γερὴ ἀλυσίδα, ποῦτανε

τεντωμένη στὸ πλάγι της, κ' ἡ σκεδία κούτσα κούτσα πῆγαινε. Ἡ ἀλυσίδα ἐρχόνταν ἀπ' τὴν πέρα μεριά, ὅπου εἶτανε τυλιγμένη σ' ἕνα εἶδος μαγκανιού, καὶ περνοῦσε τὸ κανάλι βυθισμένη στὴ θάλασσαν ὡς νὰ φτάσῃ στὴ σκεδία· ὅσο τὴν τραβούσαν οἱ γέροι, τόσο ζετυλιγόταν ἀπ' τὸ μαγκάνι, δίνοντας εἶτσι τὴν ἀργὴ ἀργὴ κίνηση τῆς σκεδίας...

— Ἄχ! δόξα σοὶ ὁ Θεός! Νὰ σὰς πῶ τέτοιο ταξίδι· κάλλιο νὰ μοῦ λείπῃ! — φώναξ' ἡ κυρία Σεβαστή, ἀνασαίνοντας πιά σὰ φτάσανε πέρα.

— Πέντε λεπτὰ κάναμε, χριστιανή, καὶ κάνεις εἶτσι;

— Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ κόσμος μπορεῖ νὰ χαλάσῃ!

— Δόστε κάτι στοῦς γέρους, γιὰ τὸν κόπο τους, καὶ δρόμο!

Ὁ δρόμος πέρ' ἀπ' τὸ Κανάλι, ὡς τὴν Κόρινθο, δὲν ἔχει τίποτις τὸ ἀξιόλογο. Στὸ ἐμπάσμα τοῦ καναλιού χτίστηκε ἡ Προσειδωνία, χωριουδάκι με λίγα σπίτια γιὰ τοὺς ἐργάτες τῆς ἐταιρίας καὶ τὰ πρεπούμενα γραφεῖα. Παρέκει βουνὰ ξερὰ, γεμάτα γκρεμνοῦς, λοζοκομμένα γιὰ τὸ δρόμο, ποὺ θυμίζουνε λίγο τὴν Καστέλλα τοῦ Φαλήρου. Κοντὰ στὴν Κόρινθο χωράφια με καλαμπόκια καὶ μπουστάνια. Ὁ ἀμαξωτός δρόμος σταυρώνεται με τὸ σιδηρόδρομο καὶ

μπρὸς στὴν Κόρινθο περνάει δίπλα πὸ τὸ σταθμὸ τῆς, μεγάλο, κεντρικὸ σταθμὸ, μ' ἀποθήκες γιὰ βαγόνια καὶ μηχανές. Ἡ Νέη Κόρινθος ἔχει καλοὺς δρόμους καὶ κάμποσα ἄσπρα σπιτάκια, ὅπως λέν' Ἀθηναίκα, μὰ δίχως τάξη καὶ γούστο δῶθε κείθε ριμμένα μὰζὶ με χωριατόσπιτα. Οἱ φίλοι μᾶς περᾶσανε τὴ δεντροφυτεμένη πλατεῖα της, βγήκαν κάτω στὴν ἀκρογιαλιά, ὅπου καμαρώσανε π' ἀγνάντια τὸν ἀγαπημένο τους Κᾶβο, καὶ τραβῆξαν ὕστερα τὸ δρόμο τῆς Παλιᾶς Κόρινθος. Ὁ δρόμος αὐτὸς περνάει μὲσ' ἀπὸ τὰμπέλια κ' ἡ ματιὰ σου ἀνπαύεται στὴν κατὰπράσινη κεινὴ θάλασσα· ξεπιτοῦνται μὲσ' στ' ἀμπέλικα τὰ κλήματα· φουντωτὰ, φουντωτὰ, στὴ σειρά βελμένα, σὰν κοπελλοῦδες ὁμοροφτετισμένες στὸ χορὸ. Δὲν εἶναι τὰ φράγκικα κλήματα, τὰ κίτρινα, τὰ ροζοστίαρικα, ποὺ μαρναίνει τὴ θωριά τους ὁ περονόσπορος κ' ἡ φυλλοζήρα· ἔχουνε τὴ δροσιὰ τῶ βουνῶ μᾶς, τὴ ζωνηράδα τοῦ ἡλίου μᾶς, τὴ λεβεντιά, θάρρους, τῶν παλλικαριῶν ποὺ τὰ τρυγᾶνε! Δὲς τα κείνα τὰ γερὰ κλήματα, τὰ πλατύφυλλα, ποὺ σηκώνονται σὰ δεντράκια, κρεμνώνοντας κάτω κατὰρούς βλαστοὺς καὶ σὲ κάθε τους κλαράκι κρύβοντας κ' ἕνα λιανόρρωγο σταφύλι· εἶναι ἡ κεχλιμπρένια μᾶς σταφίδα, τὸ καμάρι τοῦ